

ASLI AKYÜZ'ÜN KANAT ALIŞTIRMALARI İÇİN (FÜR DIE FLUGÜBUNGEN VON ASLI AKYÜZ)

Sanatsal üretim, zihinsel birikimin farklı enstrümanlar aracılığıyla dışavurumu olarak yorumlanabilir. Sanatçı özne varolan gerçekliği ya da kurguladığı öznel dünyayı mimetik ve poetik bağlamda yeni arayüzlere dönüştürür. Bu dönüşüm, sanatçı öznenin öngördüğü ilişkiler ağının yorumlayıcı özne tarafından gerçekleştirilen farklı okuma önerileriyle belirginleşir ve sanat eseri yeni temsil alanlarına sahip olur. Sanatçı öznenin hacim, yüzey, ses ya da eylem aracılığıyla ortaya çıkardığı sanat eseri; bizlere gerçekliğin temsiline dair alternatif bakış açıları sunar.

“*Aslı Akyüz'ün Kanat Alıştırmaları İçin*” başlıklı kitap, sanatçı özne tarafından ortaya çıkarılan sanat eserinin bir gerçeklik olarak ele alınarak farklı özneler tarafından yeni arayüzlerde üretilmesi bakımından özgün değer taşımakta. Kitap; birden fazla sanatçının bir araya gelerek ard-zamanlı çalışma sonucu ortaya koydukları resim, fotoğraf, şiir ve çevirinin arakesitinde yer alan bir düzlem sağlamakta. Okuyucu için ilgi çekici olan ise, farklı zaman ve mekânlarda gerçekleştirilen bu çalışmaların, eş-zamanlı olarak sayfa düzleminde gözlemlenebilir olması. Aslı Akyüz'ün 2013 yılında açmış olduğu kişisel resim sergisindeki resimler, çok özneli kitabın ilk temsil düzlemini betimliyor. Âba Müslim Çelik'in bu sergide ilgisini çeken resimlerden etkilenerek yazdığı şiirler; bu şiirlerin Yüksel Pazarkaya ve Sâkine Eruz tarafından Almancaya çevrilmesi ve resimlerin Egemen Berköz tarafından fotoğraflanması kitaptaki imgeler arası dönüşümün temsil alanlarını oluşturmakta.

Sanatçı özneler arasında gerçekleştirilen alışveriş, aynı zamanda imgenin dönüşümünü de belirginleştiriyor. Kitap özelinde resim ve şiir arası imge dönüşümü, görselden metne doğru değişim göstermekte. Aslı Akyüz'ün ressam olarak tuval yüzeyine aktardığı imgeler Âba Müslüm Çelik tarafından şiire ait imgeler haline dönüştürülüyor. Ressam ve şair arasında gerçekleşen zihinsel etkileşim, gerçekliğin yeni arayüzlerde üretilmesine imkân tanımakta. Bu süreç aynı zamanda fiziksel inşadan metinsel inşaya doğru gelişim gösteriyor. Madde dünyasına ait bir gerçekliğin metin düzlemine aktarılması bir nevi ekfrastik eylemi tanımlamakta.

Ekfrasis aracılığıyla, kelime ile görünen arasında yeni bir aralık açığa çıkar ve bu aralıkta yeni olasılıklar kendi mecralarını menkul kılar. Klasik kullanımıyla resim ile şiir arasında ya da güncel kullanımı ile farklı iki temsil alanı arasında bir tercüme mecrası oluşturan ekfrasis, Türkçeye resimbetim olarak çevrilmiştir.¹ Âba Müslim Çelik'in “*Aslı Akyüz'ün Kanat Alıştırmaları İçin*” isimli kitapta ekfrastik bir yaklaşımla ortaya çıkardığı şiirler, buldukları mekân ile de etkileşim halindedir. “*Giriş Kapısının Solundaki İki Resimden Üstteki*”, “*Basamaklardan İniver Sola Dön*

Kaşında Elmanın İki Yarısı Aynı Karedede”, “*Girişin Solunda Alttaki*” isimli şiirlerde âna dair mekânsal bilgi resme ait imgenin metin olarak dönüşümü şeklinde yorumlanabilir.

Aslı Akyüz’ün resimleri Egemen Berköz tarafından fotoğraflanarak kitaba dahil edilmiştir. İmgesel dönüşüm bağlamında fotoğraf, gerçekliğin bir başka ‘inşa’ hali olarak düşünülebilir. Fotoğraf aracılığıyla tuval yüzeyinde bulunan gerçeklik yeni bir arayüze aktarılır. Ekfrastik yaklaşım, görünenin tasvir edilmesinin ötesinde görünmeyen imgesel dönüşüme dahil edilmesine olanak verir. Gerçekleştirilen her ‘inşa’, yeni yorumların sanat eserine eklenmesi durumunu ortaya çıkarır. Bu bağlamda Âba Müslim Çelik’in şiirleri, Aslı Akyüz’ün resimlerinin fotoğraf gerçekliğindeki birer transkripsiyonu olma halinin ötesinde, şair özne tarafından içselleştirilmiş ve anlam olarak genişletilmiş yeni hallerini temsil eder. “*Yamacında Fotoğrafım Olan*” başlıklı şiir, kitabın beş öznesinin eş zamanlı olarak çakıştığı âna tekabül eder. Âba Müslim Çelik’in kaleme aldığı şiirin hemen altında Egemen Berköz’ün; Çelik’i sergi günü, Aslı Akyüz’e ait resmin önünde, elinde notlarla çekmiş olduğu fotoğrafı bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada ise resmin içselleştirilmesiyle kaleme alınan şiirin, Yüksel Pazarkaya ve Sâkine Eruz tarafından hazırlanan Almanca çevirisi yer alır.

Orhan Pamuk; resim - edebiyat - fotoğraf ilişkisini roman üzerinden tanımlar. Pamuk’a göre roman yazmak kelimelerle resim yapmak, roman okumak da başkalarının kelimeleriyle zihnimizde resimler canlandırmaktır.² Bir resim bize dondurulmuş bir ânı gösterirken, romanlar arka arkaya dizilmiş binlerce sekans sunar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sanat eseri özelinde gerçekleştirilen ekfrastik eylem, bir nevi anlam çoğullaştırıcı eylemdir. Âba Müslim Çelik’in şiirleri, Aslı Akyüz’ün tuvallerine yeni sekanslar, koşut sahneler önerir. Bu öneriler mutlak imgeler sunmanın ötesinde anlam bağlamında ucu açık imgeler betimler. Şiirlerin Almanca çevirileri bir başka dönüşümü ortaya çıkarır. Resimden metne dönüştürülen imgeler bu defa bir dilden bir başka dile aktarılır. Doğal olarak bir dilden diğerine aktarılan her metin önünde sonunda çevirmenin öznel kelime tercihlerini barındırır. Âba Müslim Çelik’in şiirlerinde kullandığı birçok yerel kelime ve söz öbeği (Çemenistan, bilit, türkülenmek, iğilmek, hohlamak, aznif oynamak, iciği cııcığ, felfecirli vb.) bir başka dile beraberinde koşut anlamlar ve tanımlamalar ile dönüşür.

Ekfrasis; görülenin tasvir edilerek sunulmasına koşut olarak, deneyimlenen tanıklığın mümkünâtı olarak da yorumlanabilir.³ Farklı imgeler aracılığıyla yeniden üretilen gerçeklik, beraberinde yeni izlenimler, yeni suretler getirir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Âba Müslim Çelik’in kaleme aldığı şiirler, Çelik’in Aslı Akyüz’ün resimleri ile karşılaştığı ândaki tanık olma durumunun metinsel arayüzünü betimler. Kitapta bulunan 17 şiir, şair öznenin birbirinden farklı 17 resme tanıklığının mümkünâtı olarak addedilebilir.

NOTLAR

1 Pelin Melisa SOMER, *Metinden Görsele Mimaride Ekfrasis*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, s.6

2 Orhan PAMUK, *Saf ve Düşünceli Romancı*, YKY, İstanbul, 2011, 1.bs., s.72

3 Barış ACAR, *Ekphrasis, Görünür ve Söylenir Arasında Geçitler*, Corpus Yayınları, İstanbul, 2018, 1.bs., s.25